

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 41 Volume: 8 Issue: 41

Aralık 2015 December 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

NEVŞEHİR MÜZESİ'NDE BULUNAN CAM UNGUENTARIUMLAR* GLASS UNGUENTARIUM IN NEVSEHIR MUSEUM

Barış Emre SÖNMEZ **

Öz

Bu çalışmanın amacı Nevşehir Müzesi'nde bulunan Roma İmparatorluk Dönemine ait cam unguentariumları teknik ve form olarak incelemektir. Nevşehir Müzesi'nde bulunan cam unguentariumlar tüp ve şamdan biçimli olarak sınıflandırılmıştır. Nevşehir Müzesi'nde toplam 19 tane Roma İmparatorluk Dönemine ait cam unguentarium bulunmaktadır. Cam unguentariumların 4 tanesi tüp biçimli 15 tanesi ise şamdan biçimlidir. Tüp biçimli unguentariumların uzunlukları 8,8 cm ile 10 cm arası değişmekte; şamdan biçimli unguentariumların uzunlukları ise 6,3 cm ile 14,2 cm arası değişmektedir. Cam unguentariumlar yeşil, sarımsı yeşil ve mavi-yeşil renklerden oluşmaktadır. En erken cam unguentarium M.S. 1. yüzyıl ortalarına ait olup en geç cam unguentarium ise M.S. 3. yüzyıl içlerine tarihlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Roma, Cam, Unguentarium, Üfleme Tekniği

This study aims to examine techniques and forms of Roman Imperial period glass unguentariums in Nevşehir Museum. Glass unguentariums in Nevşehir Museum are classified as tubular and candlestick shape unguentariums. There are a total of 19 in Nevşehir Museum, one glass unguentarium of the Roman Imperial period. Glass unguentariums are 4 of them tubular shaped glass unguentarium 15 of the candlestick. The tubular length of 8.8 cm to 10 cm change in unguentarium; candlestick shaped length of 6.3 cm and 14.2 cm in the range from unguentarium. Glass unguentariums are coloured as green, yellowish green, and blue-green. The earliest glass unguentarium belongs to the middle of the 1st century A.D. and the latest glass unguentarium dates back to 3rd century A.D.

Keywords: Rome, Glass, Unguentarium, Glassblowing Techniques.

1. GİRİŞ

Cam, binlerce yıl boyunca farklı form ve teknikte kullanılmış bir maddedir. En erken cam biçimlendirme tekniği iç kalıp tekniği olup daha sonra serbest üfleme tekniği ile geliştirilmiştir. Hellenistik Döneme kadar cam zengin sınıfın kullandığı bir malzemeyken bu dönem içerisinde cam ustalarının yeni buluşları ile cam daha ucuz elde edilmiştir. Roma Döneminde ise hem tecrübenin eklenmesi hem de serbest üfleme tekniğinin bulunması ile camda her anlamda bir ilerleme sağlanmıştır. Cam, serbest üfleme tekniğinin bulunmasıyla birlikte lüks bir ürün olmaktan çıkmış, artık günlük yaşamda yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Serbest üfleme tekniğinin bulunmasıyla birlikte popülerliği artan cam kapların Roma İmparatorluğu'nun sınırları içinde kalan her yerde kullanılmaya başlanmıştır. Serbest üfleme tekniği ile üretilen erken form tüp biçimli unguentariumlardır. Tüp biçimli unguentariumlar M.S. 1 yüzyılın ortalarından itibaren görülmüştür. Serbest üfleme tekniği ile birlikte M.S. 1. yüzyıldan sonra görülen diğer bir form ise şamdan biçimli unguentariumlardır.

Araştırmanın ana konusu Nevşehir Müzesi'nde bulunan cam unguentariumlardır. Çalışma konusu olarak cam unguentariumların tercih edilmesi, camın diğer objeler gibi geçmişten günümüze değin yoğun bir kullanım alanına sahip olmasıdır. Nevşehir Müzesi'nde bulunan Roma İmparatorluk Dönemine ait olan cam unguentariumları tanımlayabilmek ve bu eserleri formlarına göre gruplandırarak her grubu kendi kronolojik sırasına yerleştirmektir. Bu düzenlemeyi yaparken katalog da detaylı bir tanımlamaya gidilmiş ve benzer eserlerle karşılaştırma yöntemi ile düzgün bir kronoloji oluşturulmaya çalışılmıştır. Nevşehir Müzesi'nde bulunan cam unguentariumlar çeşitli yıllarda satın alma yolu ile müzeye kazandırılmış olduğundan bu eserleri benzerleriyle karşılaştırarak kronolojik olarak bir tarihlendirme yoluna gidilmiştir. Bu sebeple, çalışmada ele alınan eserler genel dönemler içerisinde değerlendirilmiştir.

2. CAMIN TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Cam, insan eliyle şekil verilen ve doğada bulunan hammaddelerin eriyik şekilde bir araya getirilmesiyle oluşan saydam ve homojen bir maddedir¹. Cam, kapsamlı bir şekilde tanımlandığında ise sıvı hali ile devamlı bir geçişme safhasında ve bu hale benzer bir kompozisyonda bulunan, fakat erimemiş

* Nevşehir Müzesi'nde bulunan cam unguentariumlar üzerinde çalışma yapmama izin veren Nevşehir Müzesi Müdürü Sayın Murat E. Gülyaz'a teşekkür ederim.

** Öğr. Gör., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Avanos Meslek Yüksekokulu, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, besonmez@nevsehir.edu.tr

¹ Tavukçu, 2007: 146.

durumda soğutma sonucunda, pratik bakımdan sert olarak kabul edilebilecek kadar yüksek viskoziteye sahip, anorganik bir maddedir².

Cam, silisyum dioksit, potasyum karbonat, sodyum karbonat ve kalsiyum karbonat gibi temel maddelerin yüksek sıcaklıkta eritilmesiyle oluşmaktadır³. Bugün kullandığımız camın yapımında oransal olarak takribi, %72 silis, %15 soda ya da potas, %13 kireçten; kristal camda ise yaklaşık %48 silis, %24 soda ile potas, %28 kurşun oksitten oluşmaktadır⁴. Antik dönem içerisinde yapılmış olan cam yapımlarında da yaklaşık aynı malzeme ve oran kullanılmaktaydı.

İlk cam vazoların Mısır'da yapıldığı uzun bir zaman kabul edilmiş; ancak yapılan araştırmalar cam yapımının Mezopotamya'da ortaya çıktığı gösterilmiştir⁵. İlk cam buluntuları incelendiğinde Eshuna ve Eridu gibi Sümer şehirlerinde ortaya çıkmıştır⁶. Mısır'da cam sanatının başlaması ise III. Thutmosis döneminde olduğu düşünülmektedir⁷. Cam kaplara M.Ö. 2. bin ortalarında Mezopotamya'nın, Hurri-Mitanni bölgesinde yapılmış olduğu belirlenmiştir⁸. Mezopotamya ve Mısır'dan başka cam üretimine Miken, Khios ve Girit'te cam boncuklarına ve döküm küçük süs eşyalarının üretilmekte olduğu belirlenmiştir⁹. Bronz Çağı'nın sonlarında yaşanmış olan büyük göç hareketleri ile birçok imparatorluk ve devlet yıkılmıştır¹⁰. Yaşanmış olan bu büyük hareketlilik ve yıkımlarla birlikte cam üretimi ve ticareti düşüş yaşamıştır¹¹. M.Ö. 8. yüzyıla kadar camın ilerleyişinde düşüş devam etmiştir¹². M.Ö. 8. yüzyıldan sonra cam üretimi ve ticareti tekrar canlanmaya başlamıştır. Soğuk kesme, kalıba dökme ve iç kalıp teknikleri gelişimine devam etmiştir¹³. Bu yüzyıllara tarihlenen kalıplama yöntemi ile üretilen camlar Gordion P. Tümülüsünde bulunan en erken örneklerin verilmiş olup bu gelenek Akhamenid (M.Ö. 6. yüzyıl) hanedanın dönemine kadar sürdüğünü göstermektedir. Döküm cam eserler Pers etkisindeki tüm topraklarda gözlenebilmektedir¹⁴.

Yunanistan M.Ö. 6. yüzyılda iç kalıplama tekniğiyle üretilen cam kapların önemli bir merkezi haline gelmiştir¹⁵. İç kalıplama tekniğiyle üretilen cam kapların üretim merkezi ise Rodos olmuştur¹⁶. Rodos'un önemli bir merkez olmasında Doğu'nun etkisi olduğu düşünülmektedir. Rodos bu cam kapları Mezopotamya'dan ihraç etmiş de olabilir ya da Mezopotamyalı ustalar Rodos'ta çalışmış olabilir¹⁷. İç kalıplama tekniğiyle alabastron, aryballos, oinochoe ve amphoriskos kapları üretilmiştir¹⁸.

M.Ö. 331 yılında Büyük İskender tarafından Persepolis'in yıkılması ile birlikte sarayın hazine dairesindeki bulunan cam eserler ele geçirilmiştir¹⁹. Cam eserlerin ele geçmesiyle birlikte cam sanatında bir canlanma ve yenilenme süreci de başlamıştır²⁰. Bu dönem içerisinde iç kalıplama tekniği devam etmiştir²¹. Hellenistik Dönem içerisinde önemli cam üretim merkezleri ise Suriye'nin sahil şeridi ve İskenderiye'dir²². Bu dönemde İskenderiye cam ustaları mozaik üretebilecek ve iki cam tabaka arasına altından yapılmış bir levha "sandviç gold - glass" koyabilecek ustalığa ve bilgiye sahiptirler.²³ Hellenistik Dönem cam sanatının en önemli temsilcileri ise "Canosa Grubu Eserleri" olarak adlandırılan mezar buluntularıdır²⁴. Canosa Grubu, Güneydoğu İtalya'da Adriyatik Denizi kıyısındaki Canosa (Canusium) Nekropolisinde yapılan kazılarda ele geçen madeni, pişmiş toprak ve taş eserlerin yanında ki cam kaplardır²⁵. Bu dönemden başlamak üzere cam, özellikle gümüş yemek takımlarına ve kadehlere karşı daha cazip ve renkli bir alternatif olarak önem

² Kılıç, 1995: 4.

³ Harden, 1987: 303.

⁴ Yağcı, 1993: 12-13; Özgümüş, 2000: 4.

⁵ Çakmakçı, 2008: 40.

⁶ Öztürk, 2003: 69; Barag, 1985: 35; Yağcı, 1998: 29.

⁷ Atik, 2004: 51.

⁸ Barag, 1985: 36; Özet, 1998: 11.

⁹ Atik, 2004: 51; Yağcı, 1998: 31.

¹⁰ Çakmakçı, 2008: 41.

¹¹ Atik, 2004: 51.

¹² Öztürk, 2013: 19.

¹³ Öztürk, 2003: 70.

¹⁴ Yağcı, 1998: 40; Atik, 2004: 52.

¹⁵ Küçükpazarlı, 2006: 7.

¹⁶ Çakmakçı, 2008: 41; Öztürk, 2003: 70.

¹⁷ Atik, 2004: 52.

¹⁸ Yağcı, 1993: 40-41.

¹⁹ Öztürk, 2003: 70; Atik, 2004: 53.

²⁰ Yağcı, 1993: 43.

²¹ Atik, 2004: 54.

²² Çakmakçı, 2008: 41.

²³ Atik, 2004: 54.

²⁴ Yağcı, 1993: 43.

²⁵ Dal, 2009: 45.

kazanmaya başlamıştır. Suriye ve İskenderiye’de üretilmiş oldukları ileri sürülen cam eşyaların, İtalya, Güney Rusya ve Küçük Asya’yı içini alan geniş bir alan üzerine yayılmış oldukları görülmektedir²⁶.

M.Ö.1. yüzyılda cam sanatında Roma önem kazanmaya başlamıştır. Roma Dönemi cam endüstrisi, Hellenistik Dönem cam üreticilerinin tecrübeleri ile kurulmuştur²⁷. M.Ö. 1. yüzyılın ortalarında cam üretiminde önemli bir adım atılır ve üfleme tekniği keşfedilir²⁸. Bu yöntem uygulanarak, üfleme çubuğunun ucuna alınan cam topağı, kalıp içine ya da serbest olarak üflenmiş, cam üretiminde büyük aşama kaydedilmiştir²⁹. Bu çağdan sonra cam kaplar daha kolay ve çabuk yapılmıştır³⁰. Roma camları sade ve işlevseldir. Erken örnekler canlı renkli, geç örnekler daha az renkli ve daha saydamdır³¹. Roma cam eserlerinin üretimleri arasında lüks eşyalar, sofrta takımları ve parfüm şişeleri bulunmaktaydı³². Gündelik eşya üretiminin dışında Romalılar camı mozaik, pano ve dış cephe süslemelerinde de kullanmıştır³³. Roma, Avrupa’nın birçok yerine egemen olması ile birlikte cam sanatı ve üretimi İmparatorluğun en uzak köşelerine kadar yayılmıştır³⁴.

Cam sanatında doruk noktaya çıkmış olan Roma cam sanatı M.S. 5. yüzyılda Batı Roma İmparatorluğu’nun yıkılmasıyla bir duraklama sürecine girmiş; fakat daha sonra Bizans İmparatorluğu ile cam endüstrisi tekrar canlanmaya başlamış ve devam etmiştir³⁵.

3. UNGUENTARIUM

Mezar armağanlarının dışında günlük kullanımda da ortaya çıkan unguentariumlar, antik dünyanın önemli bir seramik grubunu temsil etmektedir. Unguentariumlar, arkeolojik kazılarda sıkça karşımıza çıkan ve çalışılan alanın tarihlendirilmesinde de yardımcı olan bir seramik grubudur. Unguentariumlar, arkeolojik kazı alanlarında sıklıkla mezar buluntuları olarak ortaya çıktığından; unguentariumun tanımı yapılırken ağırlıklı olarak buluntu yeri de dikkate alınarak bir tanımlama yapılmaktadır. Unguentarium terimini 20. yüzyılın başlarında Kartaca’da kazı yapmış olan Fransızlar Arkeologlar³⁶ tarafından kullanılmaya başlanmıştır³⁷. Unguentarium, kokulu yağ kapları olarak da adlandırıldığı gibi gözyaşı şişesi olarak da adlandırılmaktadır³⁸. Unguentarium lacrimaria ya da lacrimatorium, balsamaria, olfactoriolum olarak da adlandırılmaktadır³⁹.

Unguentariumunlar çeşitli parfüm⁴⁰ ve yağları⁴¹ saklamak amaçlı kullanılmıştır⁴². Ancak, unguentariumunların kullanım alanlarının farklılaşmasına rağmen⁴³, unguentariumlar sıklıkla nekropol alanlarında karşımıza çıkmaktadır⁴⁴. Arkeolojik kazı alanlarında Hellenistik Döneme ve Roma Dönemine ait olan nekropol yerlerinin olması bizlere unguentariumlar hakkında bilgi vermektedir. Nekropol yerlerinde ölenlere saygı amaçlı olarak ölen kişinin ardından onun için ne kadar çok üzüntü duyulduğunu göstermek için gözyaşlarının toplanıp mezara bırakıldığı ve bu amaçla kullanıldığı düşünülmektedir⁴⁵.

Genellikle mezar alanlarında az da olsa yerleşim alanlarında bulunan unguentariumların Ege ve Akdeniz’de yapılmakta olan arkeolojik kazı alanlarında ortaya çıkmaktadır⁴⁶. Bu kadar sıklık karşımıza çıkan unguentariumların tam olarak çıkış yeri ve zamanı hakkında kesin bir bilgiye sahip değiliz. Ege ve Akdeniz’de var olan birçok nekropol alanında sıklıkla karşılaştığı için bunların nerede ve nasıl ortaya çıktığını belirlemekte zorlaşmaktadır⁴⁷. Unguentariumların hangi formdan geliştiği net bir şekilde bilinmese de bodur lekythosların⁴⁸ devamı olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir⁴⁹. Unguentariumların M.Ö. 4.

²⁶ Atik, 2004: 54; Özet, 1998: 12.

²⁷ Atik, 2004: 55.

²⁸ Özgümiş, 2000: 13; Öztürk, 2003: 70.

²⁹ Lightfoot-Arslan, 1992: 5 vd.; Küçükerman, 1985: 54.

³⁰ Atik, 2004: 55.

³¹ Çakmakçı, 2008: 42.

³² Atik, 2004: 56-57.

³³ Lightfoot-Arslan, 1992: 6.

³⁴ Haggard, 1962: 14; Yağcı, 1993: 50.

³⁵ Öztürk, 2013: 23; Yağcı, 1993: 56-57.

³⁶ Gaucker, 1915: 514.

³⁷ Baldıran, 1998: 335.

³⁸ Stern, 2008: 291; Thompson, 1934: 473.

³⁹ Anderson-Stojanovic, 1987: 106.

⁴⁰ Daremberg-Saglio, 1963: 591.

⁴¹ Thompson, 1934: 335.

⁴² Hayes, 1997: 85.

⁴³ Türker, 2005: 311-312.

⁴⁴ Saraçoğlu, 2011: 3.

⁴⁵ Young, 1951: 268-269.

⁴⁶ Baldıran, 1998: 335-336.

⁴⁷ Saraçoğlu, 2011: 4; Hayes, 1971: 246.

⁴⁸ Camilli, 1999: 24 vd.

⁴⁹ Khairy, 1980: 85.

yüzyılda ortaya çıktığı ve M.S. 7. yüzyıla kadar değişik formlarda kullanılarak varlığını sürdürdüğü bilinmektedir⁵⁰.

M.Ö. 1. yüzyılın ortalarında cam üretiminde önemli bir adım atılır ve üfleme tekniği keşfedilir⁵¹. Bu yöntem uygulanarak, üfleme çubuğunun ucuna alınan cam topağı, kalıp içine ya da serbest olarak üflenmiş, cam üretiminde büyük aşama kaydedilmiştir⁵². Bu çağdan sonra cam kaplar daha kolay ve çabuk yapılmıştır⁵³. Roma Dönemi içerisinde üretilen cam unguentariumlar, tüp biçimli, şamdan biçimli ve makara biçimli olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır⁵⁴.

3.1. Tüp Biçimli Unguentariumlar (Lev. I, Res. 1-4)

Roma cam kapları arasında en basit formda olan tüp biçimli unguentariumlardır. Bu form Roma İmparatorluğu'nun birçok merkezinde ele geçmiştir⁵⁵. Katlanarak oluşturulmuş geniş ağız kenarları, silindirik boyunları ve priform gövdeleri olup dipleri ise düz hafif içbükey ya da unguentariumun ayakta durmasına olanak vermeyecek kadar yuvarlak dışbükey olabilmektedir⁵⁶. Tüp biçimli unguentariumların ağız kenarlarının yapılış biçimleri yöresel olarak farklılıklar göstermektedir⁵⁷. Tüp biçimli unguentariumların ortalama yükseklikleri 10-15cm. arasında⁵⁸ olup doğal yeşil ve mavi tonlarda renklendirilmemiş camlardan yapılmışlardır⁵⁹. Issings, tüp biçimli unguentariumları en erken örnek olarak Julius-Cladius Döneminde Ventimiglia'dan geldiğini ve bu çeşit unguentariumların M.S. 1 yüzyıl ortalarından sonra birçok merkezde görüldüğünü belirtmektedir⁶⁰. Katalog 1-4 (Lev. I, Res. 1-4) nolu eserlerimiz bu grup içerisinde değerlendirilmektedir. Bu grupta bulunan tüp biçimli unguentariumlar, serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır. Ağız kenarları içe katlanarak yuvarlatılmış ve uzun silindirik boyuna sahiptirler. Dipleri ise düz, hafif içbükey veya ayakta durmalarını engelleyecek kadar yuvarlak olabilmektedirler. Ele aldığımız tüp biçimli cam unguentariumlar M. S. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmiştir⁶¹.

3.2. Şamdan Biçimli Unguentariumlar (Lev. I-III, Res. 5-19)

Şamdan biçimli unguentariumlar içe doğru katlandıktan sonra tepesi düzleştirilmiş ağız kenarları, uzun ve silindirik boyunları vardır. Boyunun gövdeden daha uzun olması en belirgin özellikleridir⁶². Bazı örneklerde silindirik boyunun yukarıdan aşağıya doğru hafifçe genişlediği ya da boyun ile gövdenin bir boğumla birleştiği görülür. Şamdan biçimli unguentariumlar: 1- Dışbükey küresel gövdeliler 2- Üçgen gövdeliler 3- Disk gövdeliler 4- Çan gövdeliler 5- Armudi gövdeliler 6- Silindirik gövdeliler 7- İçbükey gövdeliler olmak üzere alt başlıklara ayrılırlar⁶³. Şamdan biçimli unguentariumların dipleri çoğunlukla içbükeydir. Renklendirilmemiş, doğal yeşilimsi ya da mavimsi camdan yapılmışlardır. Süslemesizdirler, yükseklikleri yaklaşık 10 cm ile 20 cm arasındadır. Serbest üfleme tekniğinde yapılmışlardır⁶⁴.

Şamdan biçimli unguentariumlar Roma camcılığında en çok rastlanan tiplerdendir. Şamdan biçimli unguentariumlar taşımaya elverişli olmamasından dolayı evlerde kullanıldığı varsayılmaktadır. Uzun boyunlu yapılarıyla çeşitli yağların ve kozmetik sıvıların daha az dökülmesini sağlamakta ayrıca bu yapısıyla içerisindeki maddenin buharlaşmasını da önlediği sanılmaktadır. Bu cam kapların yoğun olarak kullanıldığı dönem M.S. 1-3. yüzyıllar arasındadır⁶⁵.

Lev. I-III, Res. 5-19 nolu eserler bu grup içerisinde değerlendirilmektedir. Bu grupta bulunan şamdan biçimli unguentariumlar, serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır. Katalog 5-6 (Lev. I, Res. 5-6) nolu eserlerimiz ağız kenarları içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Uzun silindirik boyuna sahiptirler. Boyun gövdeye göre uzunca bir yapıya sahiptir. Oval bir gövdeye sahiptirler. Bu örneklerimiz M.S. 1-2. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁶⁶. Katalog 7 (Lev. I, Res. 7) nolu eserimiz ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. İnce silindirik boyuna sahip olup boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir. Boyun gövdeye göre daha uzun bir yapıya sahip ve konik bir gövdesi bulunmaktadır. Bu örneğimiz M.S. 1-2.

⁵⁰ Özahanlı-Fırat, 2011: 9.

⁵¹ Özgümüş, 2000: 13; Öztürk, 2003: 70.

⁵² Lightfoot-Arslan, 1992: 5 vd.; Küçükerman, 1985: 54.

⁵³ Atik, 2004: 55.

⁵⁴ Öztürk, 2003: 71.

⁵⁵ Öztürk, 2003: 72.

⁵⁶ Vessberg, 1952: 140

⁵⁷ Yağcı, 1993: 132.

⁵⁸ Taştür, 2007: 60.

⁵⁹ Yağcı, 1993: 132.

⁶⁰ Issings, 1957: 24.

⁶¹ Lightfoot, 1992: 173, Res. 108; Fleming, 1996: 23, Fig. 16; Yağcı, 1993: Lev. 33, Res. b; Weinberg-Stern, 2009: Pl. 12, Fig. 132.

⁶² Taştür, 2007: 62.

⁶³ Vessberg, 1956: 163-164.

⁶⁴ Yağcı, 1993: 143.

⁶⁵ Yağcı, 1993: 143-144.

⁶⁶ Weinberg-Stern, 2009: Pl. 12, Fig. 132; Gençler, 2009: Lev. 3, Res. 99; Dal, 2009: s. 117, Lev. XXVII, Fig. 64.

yüzyıla tarihlendirilmiştir⁶⁷. Katalog 8 (Lev. I, Res. 8) nolu eserimiz ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Kısa silindir boyuna sahip olup boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir. Konik bir gövdeye sahiptir. Bu örneğimiz M.S. 1. yüzyılın ikinci yarısı 2. yüzyılın başına tarihlendirilmiştir⁶⁸. Katalog 9 (Lev. I, Res. 9) nolu eserimiz ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Kısa silindir boyuna ve armut biçimli bir gövdeye sahiptir. Bu örneğimiz M.S. 1. yüzyılın ikinci yarısı tarihlendirilmiştir⁶⁹. Katalog 10-11 (Lev. II, Res. 10-11) nolu eserlerimiz ağız kenarları içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Silindir bir boyuna ve küresel biçimli bir gövdeye sahiptirler. Boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir. Hafif konkav dibe sahiptirler. Bu örneklerimiz M.S. 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁷⁰. Katalog 12-13 (Lev. II, Res. 12-13) nolu eserlerimiz ağız kenarları içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Silindir bir boyuna ve dibe doğru şişkinleşen gövdeye sahiptirler. Boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir. Düz ve hafif konkav dibe sahiptirler. Bu örneklerimiz M.S. 1-2. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁷¹. Katalog 14 (Lev. II, Res. 14) nolu eserimiz ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Kısa kalın boyuna ve sarkık, şişkin gövdeye sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir. Gövdenin üzerinde cam hamuruyla aynı renkte cam ipliği ile yapılmış yedi tane kaburga mevcuttur. Düz ve hafif konkav dibe sahiptir. Bu örneğimiz M.S. 1-2. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁷². Katalog 15 (Lev. II, Res. 15) nolu eserimiz ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Uzun ince boyuna ve hafif küresel bir gövdeye sahiptir. Düz ve hafif konkav dibe sahiptir. Bu örneğimiz M.S. 1-2. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁷³. Katalog 16 (Lev. II, Res. 16) nolu eserimiz ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. İnce silindir boyuna sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir. Boyun gövdeye göre daha uzun bir yapıya sahiptir. Hafif küresel bir gövdeye sahiptir. Bu örneğimiz M.S. 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁷⁴. Katalog 17-18 (Lev. II, Res. 17-18) nolu eserlerimiz ağız kenarları içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Silindir bir boyuna sahip olup küresel bir gövdeye sahiptirler. Bu örneklerimiz M.S. 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁷⁵. Katalog 19 (Lev. III, Res. 19) eserimiz ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Uzun silindirik bir boyuna sahiptir. Şişkin konik gövdeye sahiptir. Konkav bir dip bulunmaktadır. Bu örneğimiz M.S. 2-3. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁷⁶.

SONUÇ

Cam, keşfedildikten sonra çeşitli nesnelere yapımlarında kullanılmış ve binlerce yıllık geleneğe bağlı olarak sürekli olarak gelişmiştir. Roma cam sanatı doğudan batıya geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Roma camlarında form çeşitliliği dikkat çekicidir. Bu çeşitlilikte en yoğun grubu unguentariumlar oluşturmaktadır. Üfleme tekniğinin bulunmasıyla beraber farklı formlarda ve ucuza cam üretimi yapılmıştır. Üretim kolaylaşmasıyla beraber Roma camlarında yoğun bir artış yaşanmıştır. Üfleme tekniği ile üretilen erken formlar tüp biçimli unguentariumlardır. Tüp biçimli unguentariumlar M.S. 1 yüzyılın ortalarından itibaren görülmüştür. Üfleme tekniği ile birlikte M.S. 1. yüzyıldan sonra görülen diğer bir form ise şamdan biçimli unguentariumlardır. Şamdan biçimli unguentariumlarda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Nevşehir Müzesi'ne çeşitli yıllarda satın alma yolu ile kazandırılmış olan cam unguentariumlar çalışma konusu olarak seçilmiştir. Çalışma kapsamına toplam 19 tane cam unguentarium dahil edilmiştir. Unguentariumların 4 tanesi tüp biçimli, 15 tanesi ise şamdan biçimlidir. En erken cam unguentarium M.S. 1. yüzyıla ait olup en geç cam unguentarium M.S. 3. yüzyıl içlerine tarihlendirilmiştir.

Nevşehir Müzesi'nde bulunan cam unguentariumlar çeşitli yıllarda satın alma yolu ile müzeye kazandırılmış olduğundan belli bir bölge ve bölgenin stilinden bahsetmek zordur. Eserler herhangi bir bilimsel kazıdan gelmediğinden bu eserlerin benzerleriyle karşılaştırılmasıyla kronolojik olarak bir tarihlendirme yoluna gidilmiştir. Bu sebeple çalışmada söz konusu eserleri genel dönemler içerisinde değerlendirilmiştir.

KATALOG

Kat. No.	: 1	(Lev. I, Res. 1, Çiz. 1)
Müz. Env.	: 4235	
Buluntu Yeri	: Buluntu yeri bilinmemektedir.	
Müz.Gel.Şek.	: Ali Coşkun'dan satın alma. (12.06.2006)	

⁶⁷ Özet, 1998: Res. 39b; Hayes, 1975: Res. 625.

⁶⁸ Dal, 2009: 111, Lev. XXI, Fig. 55.1; Dusenbery, 1967: Fig. 26.

⁶⁹ Öztürk, 2003: 79, Res. 2; Weinberg-Stern, 2009, Pl. 12, Fig. 125; Vessberg, 1952: Pl. VII, No. 47.

⁷⁰ Çakmaklı, 2007: Lev. X, Çiz. 10; Atila-Gürler, 2008: 19, Kat. No. 6.

⁷¹ Hayes, 1975: Res. 494; Özet, 1998: Res. 51; Öztürk, 2003: 79, Res. 1.

⁷² Çakmaklı, 2013: 81, Res. 4; Dal, 2009: 123, Lev. XXXIII, Fig. 74.3.

⁷³ Harden, 1958: Fig. 24 m, g; Hayes, 1975: Res. 490; Weinberg, 1962: Pl. 26, Fig. 6.

⁷⁴ Vessberg, 1956: Fig. 49, No. 11; Çakmaklı, 2007: 81, No. 4.

⁷⁵ Vessberg, 1956: Fig. 48, No. 8; Hayes, 1975: Res. 259; Gençler, 2009: Lev. II, Res. 76; Atila-Gürler, 2008: 29, Kat. No. 26.

⁷⁶ Atila-Gürler, 2008: 82, Kat. No. 129.

Ölçüler : Y. 10 cm. A.Ç. 1,9 cm. D.Ç. 1,7 cm.
Renk : Yağ yeşili renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Uzun silindir boyuna sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte belirgin bir alet izi görülmekte olup boyun bitiminde daralma olmaktadır. Boyundan biraz geniş uzun gövdeye sahiptir. Düz tabanlıdır. Tabanda noble izi görülmektedir.
Form: : Isings Form 8
Benzerleri : Isings 1957, Form 8; Gürler 2000, No. 24; Lightfoot 1992, 173, Res. 108; Fleming 1996, s. 23, Fig. 16; Weinberg 1962, Pl. 27, Fig. 8.
Tarih : M.S. 1. yüzyıl

Kat. No. : 2 **(Lev. I, Res. 2, Çiz. 2)**
Müz. Env. : 4001
Buluntu Yeri : Buluntu yeri bilinmemektedir.
Müz.Gel.Şek. : Ali Coşkun'dan satın alma. (12.06.2006)
Ölçüler : Y. 9,1 cm. D.Ç. 1,6 cm.
Renk : Sarımsı yeşil renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Uzun silindir boyuna sahiptir. Ağız kısmının bir tarafı kırıktır. Belirgin olan diğer ağız kısmı ise kenarı içe doğru katlanarak yuvarlatılmıştır. Boyundan gövdeye geçişte belirgin bir alet izi görülmekte olup boyun bitiminde daralma olmaktadır. Boyun kısmı gövde kısmından biraz uzundur. Dip yuvarlaktır.
Form: : Isings Form 8
Benzerleri : Isings 1957, Form 8; Gençler 2009, Lev. 4, Res. 101; Yağcı 1993, Lev. 33, Res. b.
Tarih : M.S. 1. yüzyıl

Kat. No. : 3 **(Lev. I, Res. 3, Çiz. 3)**
Müz. Env. : 3998
Buluntu Yeri : Buluntu yeri bilinmemektedir.
Müz.Gel.Şek. : Ali Coşkun'dan satın alma. (12.06.2006)
Ölçüler : Y. 8,8 cm. A.Ç. 1,9 cm. D.Ç. 1,7 cm.
Renk : Mavi-yeşili renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Uzun silindir boyuna sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte belirgin bir alet izi görülmekte olup boyun bitiminde daralma olmaktadır. Boyundan biraz geniş uzun gövdeye sahiptir. Dip yuvarlaktır.
Form: : Isings Form 8
Benzerleri : Isings 1957, Form 8; Öztürk 2003, Res. 4; Çakmaklı 2013, s. 82, Res. 8.2; Dal 2009, s. 120, Lev. XXX, Fig. 68.
Tarih : M.S. 1. yüzyıl

Kat. No. : 4 **(Lev. I, Res. 4, Çiz. 4)**
Müz. Env. : 4234
Buluntu Yeri : Buluntu yeri bilinmemektedir.
Müz.Gel.Şek. : Ali Coşkun'dan satın alma. (12.06.2006)
Ölçüler : Y. 10 cm. A.Ç. 2,3 cm. D.Ç. 1,9 cm.

Renk : Sarımsı yeşil renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Uzun silindir boyuna sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte belirgin bir alet izi görülmekte olup boyun bitiminde daralma olmaktadır. Boyun gövdeye göre uzunca bir yapıya sahiptir. Uzun konik bir gövdeye sahiptir. Düz tabanlıdır. Tabanda noble izi görülmektedir.
Form: : Isings Form 8
Benzerleri : Isings 1957, Form 8; Weinberg-Stern 2009, Pl. 12, Fig. 132; Atıla-Gürler 2008, s. 39,43, Kat. No. 45,54.
Tarih : M.S. 1-2. yüzyıl

Kat. No. : 5 **(Lev. I, Res. 5, Çiz. 5)**
Müz. Env. : 3999
Buluntu Yeri : Buluntu yeri bilinmemektedir.
Müz.Gel.Şek. : Ali Coşkun'dan satın alma. (12.06.2006)
Ölçüler : Y. 8,5 cm. A.Ç. 1,5 cm. D.Ç. 1,7 cm.
Renk : Sarımsı yeşil renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Uzun silindir boyuna sahiptir. Boyun gövdeye göre uzunca bir yapıya sahiptir. Oval bir gövdeye sahiptir. Düz tabanlıdır.
Form: : Isings Form 28a
Benzerleri : Isings 1957, Form 28a; Weinberg-Stern 2009, Pl. 12, Fig. 132; Gençler 2009, Lev. 3, Res. 99; Öztürk 2003, s. 80, Res. 5.
Tarih : M.S. 1-2. yüzyıl

Kat. No. : 6 **(Lev. I, Res. 6, Çiz. 6)**
Müz. Env. : 1854
Buluntu Yeri : Buluntu yeri bilinmemektedir.
Müz.Gel.Şek. : Muzaffer Yıldız'dan satın alma. (14.09.1995)
Ölçüler : Y. 11,4 cm. A.Ç. 2,2 cm. D.Ç. 2 cm.
Renk : Sarımsı yeşil renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Uzun silindir boyuna sahiptir. Boyun gövdeye göre uzunca bir yapıya sahiptir. Oval bir gövdeye sahiptir. Düz tabanlıdır. Tabanda noble izi görülmektedir.
Form: : Isings Form 28a
Benzerleri : Isings 1957, Form 28a; Özet 1998, Res. 39a; Dal 2009, s. 117, Lev. XXVII, Fig. 64.
Tarih : M.S. 1-2. yüzyıl

Kat. No. : 7 **(Lev. I, Res. 7, Çiz. 7)**
Müz. Env. : 2214
Buluntu Yeri : Buluntu yeri bilinmemektedir.
Müz.Gel.Şek. : Ali Haydar Çabuk'tan satın alma. (12.08.1996)
Ölçüler : Y. 12,2 cm. A.Ç. 2 cm. D.Ç. 2,8 cm.

Renk : Yağ yeşili renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. İnce silindir boyuna sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir. Boyun gövdeye göre daha uzun bir yapıya sahiptir. Konik bir gövdeye sahiptir. Düz tabanlıdır.
Form: : Isings Form 28a
Benzerleri : Isings 1957, Form 28a; Özet 1998, Res. 39b; Hayes 1975, Res. 625.
Tarih : M.S. 1-2. yüzyıl

Kat. No. : 8 **(Lev. I, Res. 8, Çiz. 8)**

Müz. Env. : 3764
Buluntu Yeri : Buluntu yeri bilinmemektedir.
Müz.Gel.Şek. : DÖŞİM Müdürlüğünden devir. (05.07.2005)
Ölçüler : Y. 7,4 cm. A.Ç. 2,4 cm. D.Ç. 2,2 cm.
Renk : Sarımsı yeşil renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Kısa silindir boyuna sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir. Konik bir gövdeye sahiptir. Dip yuvarlaktır.
Form: : Isings Form 28a
Benzerleri : Isings 1957, Form 28a; Dal 2009, s. 111, Lev. XXI, Fig. 55.1; Dusenbery 1967, Fig. 26.
Tarih : M.S. 1. yüzyılın ikinci yarısı 2. yüzyılın başı

Kat. No. : 9 **(Lev. I, Res. 9, Çiz. 9)**

Müz. Env. : 275
Buluntu Yeri : Kilis
Müz.Gel.Şek. : Anadolu Medeniyetler Müzesi'nden ayniyat karşılığı alınmıştır. (23.04.1967)
Ölçüler : Y. 6,3 cm. A.Ç. 2,4 cm. D.Ç. 2,2 cm.
Renk : Açık yeşil renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Kısa silindir boyuna ve armut biçimli bir gövdeye sahiptir. Düz tabanlıdır.
Form: : Isings Form 28a
Benzerleri : Isings 1957, Form 28a; Öztürk 2003, s. 79, Res. 2; Dal 2009, s. 115, Lev. XXV, Res. 61.3; Weinberg-Stern 2009, Pl. 12, Fig. 125; Vessberg 1952, Pl. VII, No. 47.
Tarih : M.S. 1. yüzyılın ikinci yarısı

Kat. No. : 10 **(Lev. II, Res. 10, Çiz. 10)**

Müz. Env. : 3493
Buluntu Yeri : Buluntu yeri bilinmemektedir.
Müz.Gel.Şek. : Dilaver Efe'den satın alma. (16.04.2002)
Ölçüler : Y. 14,2cm. A.Ç. 2,7 cm. D.Ç. 3,5 cm.
Renk : Açık yeşil sarımsı renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Silindir bir boyuna ve küresel biçimli bir gövdeye sahiptir.

Boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir.
Hafif konkav dibe sahiptir.

Form: : Isings Form 6
Benzerleri : Isings 1957, Form 6; Yağcı 1993, Lev. 39, Res. b;
Çakmaklı 2007, Lev. X, Çiz. 10; Atila-Gürler 2008, s.
19, Kat. No. 6.
Tarih : M.S. 1. yüzyıl

Kat. No. : 11 **(Lev. II, Res. 11, Çiz. 11)**

Müz. Env. : 3622
Buluntu Yeri : Buluntu yeri bilinmemektedir.
Müz.Gel.Şek. : Alparslan Göktaş'tan satın alma. (10.12.2004)
Ölçüler : Y. 12,3 cm. A.Ç. 3,2 cm. D.Ç. 5 cm.
Renk : Açık yeşil renkte saydam camdan yapılmıştır
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarları kırıktır. Silindir boyuna ve küresel biçimli bir gövdeye sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte hafif alet izi görülmektedir. Düz ve hafif konkav dibe sahiptir.

Form: : Isings Form 6
Benzerleri : Isings 1957, Form 6; Vessberg 1956, Fig. 48, No. 9; Dal
2009, s. 103, Lev. XIII, Fig. 41.
Tarih : M.S. 1. yüzyıl

Kat. No. : 12 **(Lev. II, Res. 12, Çiz. 12)**

Müz. Env. : 264
Buluntu Yeri : Selenli
Müz.Gel.Şek. : Anadolu Medeniyetler Müzesi'nden ayniyat karşılığı alınmıştır. (23.04.1967)
Ölçüler : Y. 8,2 cm. A.Ç. 2,1 cm. D.Ç. 5,7 cm.
Renk : Açık yeşil renkte sarımsı saydam camdan yapılmıştır
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Silindir bir boyuna ve dibe doğru şişkinleşen gövdeye sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir. Düz ve hafif konkav dibe sahiptir.

Form: : Isings Form 26a
Benzerleri : Isings 1957, Form 26a; Hayes 1975, Res. 494;
Özet 1998, Res. 51; Öztürk 2003, s. 79, Res. 1.
Tarih : M.S. 1-2. yüzyıl

Kat. No. : 13 **(Lev. II, Res. 13, Çiz. 13)**

Müz. Env. : 1611
Buluntu Yeri : Patnos
Müz.Gel.Şek. : Eski Eserleri ve Müzeleri Sevenler Derneği'nden hibe. (20.06.1993)
Ölçüler : Y. 12,4 cm. A.Ç. 3,6 cm. D.Ç. 6,7 cm.
Renk : Yeşil renkte sarımsı saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Kısa silindir bir boyuna ve dibe doğru şişkinleşen gövdeye sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir. Düz ve hafif konkav dibe sahiptir.

Form: : Isings Form 26a
Benzerleri : Isings 1957, Form 26a; Hayes 1975, Res. 245; Gürler

Tarih : 2000, No. 1-3.
: M.S. 1-2. yüzyıl

Kat. No. : 14 **(Lev. II, Res. 14, Çiz. 14)**
Müz. Env. : 1726
Buluntu Yeri : Patnos
Müz.Gel.Şek. : Ali Haydar Çabuk'tan satın alma. (06.05.1994)
Ölçüler : Y. 9,3 cm. A.Ç. 5 cm. D.Ç. 4,7 cm.
Renk : Açık yeşil renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Kısa kalın boyuna ve sarkık, şişkin gövdeye sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir. Gövdenin üzerinde cam hamuruyla aynı renkte cam ipliği ile yapılmış yedi tane kaburga mevcuttur. Düz ve hafif konkav dibe sahiptir.
Form: : Isings Form 26b
Benzerleri : Isings 1957, Form 26b; Çakmaklı 2013, s. 81, Res. 4; Dal 2009, s. 123, Lev. XXXIII, Fig. 74.3.
Tarih : M.S. 1-2. yüzyıl

Kat. No. : 15 **(Lev. II, Res. 15, Çiz. 15)**
Müz. Env. : 1852
Buluntu Yeri : Buluntu yeri bilinmemektedir.
Müz.Gel.Şek. : Muzaffer Yıldız'dan satın alma. (14.09.1995)
Ölçüler : Y. 12,5 cm. A.Ç. 3,4 cm. D.Ç. 5,6 cm.
Renk : Renksiz doğru açık yeşil renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Uzun ince boyuna ve hafif küresel bir gövdeye sahiptir. Düz ve hafif konkav dibe sahiptir. Camda kabarcıklar bulunmaktadır.
Form: : Harden Type D
Benzerleri : Harden 1958, Fig. 24 m, g; Hayes 1975, Res. 490; Weinberg 1962, Pl. 26, Fig. 6.
Tarih : M.S. 1-2. yüzyıl

Kat. No. : 16 **(Lev. II, Res. 16, Çiz. 16)**
Müz. Env. : 1940
Buluntu Yeri : Buluntu yeri bilinmemektedir.
Müz.Gel.Şek. : Muzaffer Yıldız'dan satın alma. (14.09.1995)
Ölçüler : Y. 13,5 cm. A.Ç. 3,2 cm. D.Ç. 5,2 cm.
Renk : Renksiz doğru açık yeşil renkte saydam camdan yapılmıştır.
Tekniği : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
Tanımı : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. İnce silindir boyuna sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte alet izi görülmektedir. Boyun gövdeye göre daha uzun bir yapıya sahiptir. Hafif küresel bir gövdeye sahiptir. Düz tabanlıdır.
Form: : Isings Form 82 A1

- Benzerleri** : Isings 1957, Form 82 A1; Vessberg 1956, Fig. 49, No. 11; Çakmaklı 2007, s. 81, No. 4.
- Tarih** : M.S. 1. yüzyıl
- Kat. No.** : 17 **(Lev. II, Res. 17, Çiz. 17)**
- Müz. Env.** : 1610
- Buluntu Yeri** : Patnos
- Müz.Gel.Şek.** : Eski Eserleri ve Müzeleri Sevenler Derneği'nden hibe. (20.06.1993)
- Ölçüler** : Y. 13,2 cm. A.Ç. 3,4 cm. D.Ç. 4,5 cm.
- Renk** : Yeşil renkte sarımsı saydam camdan yapılmıştır.
- Tekniği** : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
- Tanımı** : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. İnce silindir boyuna sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte hafif alet izi görülmektedir. Boyun gövdeye göre daha uzun bir yapıya sahiptir. Küresel bir gövdeye sahiptir. Düz tabanlıdır.
- Form:** : Isings Form 26a
- Benzerleri** : Isings 1957, Form 26a; Vessberg 1956, Fig. 48, No. 8; Hayes 1975, Res.259.
- Tarih** : M.S. 2. yüzyıl
- Kat. No.** : 18 **(Lev. II, Res. 18, Çiz. 18)**
- Müz. Env.** : 3745
- Buluntu Yeri** : Buluntu yeri bilinmemektedir.
- Müz.Gel.Şek.** : DÖSİM Müdürlüğünden devir. (05.07.2005)
- Ölçüler** : Y. 8,5 cm. A.Ç. 2,4 cm. D.Ç. 2,3 cm.
- Renk** : Yeşil renkte sarımsı saydam camdan yapılmıştır.
- Tekniği** : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
- Tanımı** : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Silindir bir boyuna sahiptir. Küresel bir gövdeye sahiptir. Düz tabanlıdır.
- Form:** : Isings Form 26a
- Benzerleri** : Isings 1957, Form 26a; Gençler 2009, Lev. II, Res. 76; Atila-Gürler 2008, s. 29, Kat. No. 26.
- Tarih** : M.S. 2. yüzyıl
- Kat. No.** : 19 **(Lev. III, Res. 19, Çiz. 19)**
- Müz. Env.** : 4233
- Buluntu Yeri** : Buluntu yeri bilinmemektedir.
- Müz.Gel.Şek.** : Ali Coşkun'dan satın alma. (12.06.2006)
- Ölçüler** : Y. 13,9 cm. A.Ç. 2 cm. D.Ç. 3,9 cm.
- Renk** : Açık yeşil renkte saydam camdan yapılmıştır.
- Tekniği** : Serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniğiyle yapılmıştır.
- Tanımı** : Ağız kenarı içe katlanarak yuvarlatılmıştır. Uzun silindirik bir boyuna sahiptir. Şişkin konik gövdeye sahiptir. Konkav bir dip bulunmaktadır.
- Form:** : Isings Form 82 A1
- Benzerleri** : Isings 1957, Form 82 A1; Atila-Gürler 2008, s. 82, Kat. No. 129.
- Tarih** : M.S. 2-3. yüzyıl

KAYNAKÇA

- ANDERSON-STOJANOVİĆ, V. R. (1987). "The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria", *AJA* 91, s. 105-122.
- ATİK, Ş. (2004). *MÖ. I. Binde Anadolu'da Cam Üretimi ve Tasarımı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ATILLA, C. ve Gürler, B. (2008). *Bergama Müzesi Cam Eserleri*, Ankara: Bergama Kültür ve Sanat Vakfı.
- BALDIRAN, A. (1998). "Stratonikeia'dan Unguentariumlar", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 4, s. 335-356.
- BARAG, D. (1985). *Catalogue of Western Asiatic Glass in the British Museum*, Vol. I, London.
- CAMİLLİ, A. (1999). *Ampullae. Balsamari Ceramiche di età Ellenistica e Romana*, Rom: Fratelli Palombi.
- ÇAKMAKÇI, Z. O. (2008). *Örnekler Işığında Bizans Asia'sında Cam Sanatı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇAKMAKLI, Ö. D. (2007). *Uşak Arkeoloji Müzesinde Korunan Roma Dönemine Ait Cam Eserler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇAKMAKLI, Ö. D. (2013). "Uşak Arkeoloji Müzesi'ne Kazı Dışı Yollardan Kazandırılmış Roma Dönemine Ait Bir Grup Cam Kap", (Ed.), Çiğdem Gençler Güray, *Kaunos / Kbid Toplantıları 2 Anadolu Antik Cam Araştırmaları Sempozyumu Kitabı*, s.65-82, Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- DAL, Y. (2009). *Roma Döneminde Anadolu'da Cam*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DAREMBERG, C. ve Saglio, E. (1963). *Dictionnaire des Antiquités Grecques et Romaines*.
- DUSENBERY, E. B. (1967). "Ancient Glass From The Cemeteries of Samothrace", *JGS IX*, s. 34-49.
- FLEMING, S.J. (1996). "Early Imperial Roman Glass at the University of Pennsylvania Museum", *Glass in the Roman World*, Expedition Vol. 38 No. 2, s. 13-36.
- GAUCKER, P. (1915). *Nécropoles Puniques de Carthage 1-2*, Paris.
- GENÇLER, Ç. (2009). *Elaiussa Sebaste Antik Yerleşimi Cam Buluntuları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜRLER, B. (2000). *Tire Müzesi Cam Eserleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- HAGGARD, R. G. (1962). *Glass and Glassmakers*, New York: Roy Publishers.
- HARDEN, D.B. (1958). "Roman Tomb at Vasa: The Glass", *Report of the Department of Antiquities Cyprus (RDAC)*, s. 46-60.
- HAYES, J. W. (1971). "A New Type of Early Christian Ampulla", *BSA* 66, s. 243-248.
- HAYES, J. W. (1975). *Roman and Pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum*, Toronto: Royal Ontario Museum.
- HAYES, J. W. (1997). *Handbook of Mediterranean Roman Pottery*, University of Oklahoma Press.
- İSİNGES, C. (1957). *Roman Glass from Dated Finds, Acheaologia Traiectina II*, Groningen/Djakarta.
- KHAIRY, N. I. (1980). "Nabataean Piriform Unguentaria", *Bulletin of the American Schools of Oriental Research*, No. 240, s. 85-91.
- KILIÇ, A. C. (1995). *Cam Üretiminde Üfleme Yöntemiyle Biçimlendirme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KÜÇÜKERMEN, Ö. (1985). *Cam Sanatı ve Geleneksel Türk Camcılığında Örnekler*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- KÜÇÜKPAZARLI, N. (2006). *Konya Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Roma Çağı Cam Eserleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- LİGHTFOOT, C. S. ve Arslan, M. (1992). *Anadolu Antik Camları: Yüksel Erimtan Koleksiyonu*, Ankara: Ünal Ofset.
- ÖZET, A. (1998). *Dipten Gelen Parıltı*, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Geleneksel El Sanatları / Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları.
- ÖZGÜMÜŞ, Ü. (2008). *Anadolu Camcılığı*, İstanbul: Pera Yayıncılık ve Kitapçılık.
- ÖZHANLI, M. ve Fırat, M. (2011). "Side Unguentariumları Işığında Dinin Kapların Kullanım Alanları Üzerindeki Etkileri", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 23, s. 7-30.
- ÖZTÜRK, N. (2003). "Çankırı Müzesi'nde Bulunan Erken Roma Dönemi'ne Ait Bir Grup Cam Eser", *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, S. 4, s. 69-84.
- ÖZTÜRK, N. (2013). *Erzurum Müzesi Cam Eserleri*, Erzurum: Mega Ofset.
- SARAÇOĞLU, A. (2011). "Hellenistic and Roman Unguentaria from the Necropolis of Tralleis", *Anatolia* 37, s. 1-42.
- STERN, K. B. (2008). *Inscribing Devotion and Death: Archaeological Evidence for Jewish Populations of North Africa*, Brill Academic Publishers.
- TAŞTEMÜR, E. (2007). *Klaros Cam Eserleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TAVUKÇU, Z. A. (2007). "Parion Güney Nekropolü'nden Bir Grup Cam Eser", *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, S. 12, s. 145-161.
- THOMPSON, H. A. (1934). "Two Centuries of Hellenistic Pottery", *Hesperia* 3, s. 311-480.
- TÜRKER, A. Ç. (2005). "Myra'da Aziz Nikolaos'un Yağ Kültüyle İlişkili Seramik Kaplar", *Adalya VIII*, s. 311-328.
- WEINBERG, G. D. (1962). "Evidence for Glass Manufacture in Ancient Thessaly", *AJA* 66, No. 2, s. 129-133.
- WEINBERG, G. D. ve Stern, E. M. (2009). "Vessel Glass", *The Athenian Agora*, Vol. 34.
- WESSBERG, O. (1952). "Roman Glass in Cyprus", *Opus.Ath.*, 7, s. 109-161.
- WESSBERG, O. (1956). "Glass Typology-Chronology", *Swedish Cyprus Expedition*, IV, 3, s. 128-174.
- YAĞCI, E. E. (1993). *Başlangıcından Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Anadolu'da Cam*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YAĞCI, E. E. (1998). "M.Ö.II. Binde Anadolu'da Cam", *Olba I*, s. 29-44.

YOUNG, R. S. (1951). "An Industrial District of Ancient Athens", *Hesperia: The Journal of the American School of Classical Studies at Athens*, Vol. 20, No. 3, s. 135-288.

LEVHA I

Res. 1

Çiz. 1

Res. 2

Çiz. 2

Res. 3

Çiz. 3

Res. 4

Çiz. 4

Res. 5

Çiz. 5

Res. 6

Çiz. 6

Res. 7

Çiz. 7

Res. 8

Çiz. 8

Res. 9

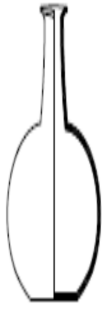

Çiz. 9

LEVHA II

Res. 10

Çiz. 10

Res. 11

Çiz. 11

Res. 12

Çiz. 12

Res. 13

Çiz. 13

Res. 14

Çiz. 14

Res. 15

Çiz. 15

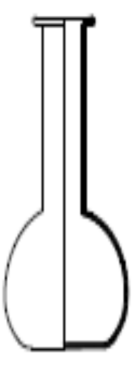
Res. 16

Çiz. 16

Res. 17

Çiz. 17

Res. 18

Çiz. 18

LEVHA III

Res. 19

Çiz. 19